

خاطره لر دفترینی وار اقلارکن ...

صمد شفیع زاده

ماکونون قوجامان شاعری، حامد ماکوئی نین، خاطره لر آدلی دفتری نئچه ایل بوندان اول، تبریزین یاران نشریاتی طرفیندن ۱۳۶ صفحه ده یایلمیشدیر. شاعر قوشدوغو اون سگگیز شعرینی بیر یئر توپلایان بو گۆزه ل کتابی نین نشریندن حله بیر نئچه ایل اول زنگین یارادیجیلیقی نین پارلاق محصولو اولان غزلر کتابینی نشر ائتدیرمیشدی و داها چوخ بیر غزل استادی کیمی تانیردی. استاد یحیی شیدا اونو اسلافی فضولی و علی آغا واحدین صادق خلفی و اونلارین استعدادلی و باجاریقلی دوامچیلاریندان بیرسی کیمی تانیتدیرمیش. بو یازیدا سیزینله برابر خاطره لر مجموعه سینی واراقلایب اوندا یازیلانلاری بیر داها گۆزدن گنجیریب بیر آیری شکیلده نثر و نظم قالینده اوخویاجاییق. خاطره لر توپلوسو استاد یحیی شیدانین یازدیغی مقصد ایله باشلانیر. استاد یازیر: "... حامد ماکوئی بو مجموعه ده ماکوده اولان سجه لردن، شخصیت لردن و عنعنه لردن سؤز آچیر و بو محتشم دیارین رسملرین و عادتلرین علی الخصوص بایرامدا و چرشنبه گونونده اولان شادلیقلاری و شنلیکلری ماهر بیر رسام کیمی تصویره چکیر..." داها سونرا باش سؤز باشلیغی آلتیندا شاعرین اوره ک سؤزلریندن پارچالار و ثریلیر "بیز آذربایجان خلقی عموما عینی حالداکی وطنیمیز ایراندا یاشایان خالققلارین ملی ادبیاتینا و هابئله سنت و مراسم لرینه علاقه بسله ییب و حرکت ائتمه لی ییک اؤز دوغما دیلی میزی و عادت و عنعنه لریمیزی ده گۆز به به کیمی قورویوب و اولکه میزده حکم سورن ملی فرهنگ میزه سون درجه ده علاقه بسله ییب و مفتونلوق گؤستمه لی ییک. بونا گؤره بیزیم شاعر و یازیچیلاریمیزا بؤیوک بیر وظیفه دی کی نه تک شهرلرده بلکه ده اوزاق دوشموش کیچیک کندلر و حتی اوچ دورد ائولی اوبالاردا حکم سورن قایدا قانونلاری محافظت ائتمه ک ده هئچ بیر فداکاریق و چالیشماقدان مضایقه ائتمه سینلر. ایندی من اؤزومده بو مقدس وظیفه نین بیر حصه سین بونوما چکیب چالیشیرام کی بیر پارا یاددان چیخان عادت و مراسم و ملی سنت لری کی گنچن لرده چوخ دقتله آذربایجان دا خصوصاً ماکو شهرینده انجام تاپاردی شعر صورتینده کاغاذ اوزره گتیریب بلکه اؤز نوبه مده خالق میزین ملی فرهنگ و پارلاق تاریخی و افتخارلی گنجمیشینه بیر کیچیک خدمت ائتمیش اولام..." سونرا کتابدا شاعرین، سنی گؤررم، بایرام خاطره سی، گؤزلرین، یادیم سالدی، میرام ننه، قلیشلانمیش خاطره سی و... شعرلری و ثریلیر. شاعرین خاطره لرینی نظم - چکدیگی شعرلرینه گنجمزدن اول باشقا مضمونلاری داشیان شعرلرینی گۆزدن گنجیریبیک.

حامد ماکوئی "سنی گؤررم" باشلیغی شعرینده، بشر و کائناتین خالقینه اؤز خاص مفکوره سی بو جاغیندان باخیر او "اوجا قیالارین زیروه لرینده"، "جوشغون دنیزلرین شپه لرینده"، "کوربه بالالارین گولوشونده" خالقینی گؤرور. "داغلار غروب سوکوتونا جوماندا / سنی آختارارام، سنی گؤررم / چیسکینده یاغیشدا چم ده دوماندا / سنی آختارارام، سنی گؤررم" بو اوجو بو جاغی گؤرونمه یه ن کائنات و یئر اؤزو و اوندا اولان هر شئین یارادیلشیندان مقصد شبهه سیز انسانلارین بخته ورلیگ و کاملیگه چاتماقیدیر. بو مقصد چاتان یول اوچوروملار، سیلدریملارلا دولودور. انسان بیر چوخ واخت آلدانیر. آزدیریلیر، باشی داشدان داشا دگیر، گاهدان دوز یولو آختاریب تاپیر و بو یولدا آددیمالیر و گاهداندا آزیر و آزیغلیق زینه سینده بوغولور. انسان اؤزونو تاپدیغی گوندن دوز یولدا گنتمه لی و عالم و آدم یارادیجیسی، بؤیوک تانری نین هر آن و هر یئرده وار اولدوغونو بیلمه لیدیر. "افق لر قیزاریب شفق ساچاندا / گؤیرچین لر قیزیل پرده آچاندا / قوزو جیران داغ دؤشونده قاچاندا / سنی آختارارام، سنی گؤررم"

شاعر "گیزلین غم" شعرینده اوره ك سؤزلرینی، دردلی و غملى حالینی طبیعتنه، بولاقلارا، داغلارا و بعضا ده اولدوزلارا، بولودا و دنیزه خطابا دئیر. حامد ماکوئی نین "گیزلین غم" شعرینده کی آهنگ و موسیقی، درد و غم آهنگی و هر مصراعسی آجیقلی دویغولارین ماهنی سیدیر. قوجامان شاعرین بو مصراعلارینی اوخویوب دینلرکن آه چکمه ممک ممکن دگیل. شاعر قاپ قارائلیق بیر گنجه ده دنیز ساحلینده اوتوروب اولدوزلاری ساییر. او اوره ك چیرپیتیلارینا، کدرلی حالینا یانان، سسینه سس وئره ن آختاریر آمما هامی شاعر دن اوز چئویریب، سسینه سس وئره ن تاپیلیمیر. "دئیرم غمیمی آچیم سؤیلویوم / بلکه ده اولدوزلار حالیمایا / لاکن اولدوزلاردا اولکرده آی دا / اوزلرینی چئووردولر اویانا" شاعر اوره ك دردینی قارا بولودا دئمک ایسته ییر. "اؤز اؤزومه دندیم بو قارا بولود / ایندی کی بختیم تک قارالیر بئله / قوی اوره ك دردیمی سؤیلویوم اونا / شاید دردلی اولادردیمی بیله / آمما بولودا دردیمی قانمادی / او قارا اوزونو تورشاتدی منه / حله کلام وئریب کلام آلمامیش / بیرده پارچالانندی داغیلدی گنجه" بو مصراعلاردا سیزلایان گؤز یاشاردیجی موسیقی و اوره ك آیشدیران دویغولار، شاعرین تک لیگیندن و کدریندن خبر وئیریر. آخیردا شاعر دردینی دنیزه دئیر، اونولا دردلشمک ایسته ییر. آمما؛ "دنیزده چالخانندی دردیمی بیلجک / قوردو بیر آمان سیز دالغالی طوفان / آسیلدی یاخامنان سالدی بورغانا / غملمیرم سئل اولدو آشدی باشیمدان".

حامد ماکوئی بیر آیری شعرینده شاعر کیمدیر؟ سوالینا جواب وئیریر. "هر یازی یازانا شاعر دئیلمه ز / شاعر اودرو گؤردوگونو دوز یازا / ائلی نین دردینی سؤیله مک اوچون / ایتی قلینج اولاد کسگین سؤز یازا". شاعر اوچون ان بؤیوک بخته ورلیک و سعادت، خالقین عشق و محبتینی قازانماقدیر. و بونو اله گتیرمک اوچون خالقلا برابر یاشایب، کدر و آجیلارینی دادیب اونون یارالارینا مرهم، دردلرینه درمان اولمالیدیر. "شاعر اودور ائلین غمینی بیله / ائلین آغلیا ائلین گوله" شاعر اگر دوننه جان "یارین قارا زولفونه"، "خومار گؤزلرینه" شعر یازیردیرسا بوگون بوگون کیمسه سیز قیزجاغیزلارین، گون چوره گینه محتاج یتیم و یوخسول بالالارین دونیاسینا یتیمگی باشارمالیدیر. ناحاق یتره توکولن قانلاری، آنالارین، قوجا قادیلارین و یتیم قالان اوشاقلارین گؤزلریندن آخان گؤز یاشلاریندا گؤرمه لیدیر. "شاعر اودور اود ساوریللا سؤزوندن / حق امگی ایتیرمه گؤزوندن / بو دونیانین ایری سیندن دوزوندن / گیزله میه هر نه گؤرسه گؤز یازا" اگر دوننه دک یارین زولفو زنجیر اولوب دولاشسایدی قیچ قولونا حتی اونون بوینونا و شاعر بوتون گنجه، گوندوز دارتینیب قیرماق یتیرنه، تعریفله ییب آلیشلاسا بوینونداکی زنجیرلری، بوگون اونو، انسانلار قینایار، تعریفله سه، آلیشلاسا بوینونداکی زنجیرلری. انسانلارین بدبخت لیگ، آزیغیلق و... دان خلاصی اوچون آپاریلان دؤیوشلرده دوزگون استقامت سئچمک شاعرلرین قارشى سیندا دوران اساس مسئله لردندی. "حق یولوندا قلم آلا اینه / ناحاق بیر سؤز گتیرمه دیلنه" و یا "دونیا دا حق سؤزه برابر اولماز / هر گؤیره ن قمیش نیشکر اولماز / پاسلی دمیر سیلینسه ده زر اولماز / شاعر اودور قیزیل کیمی سؤز یازا" شاعر ائلی نین دانیشان دیلی و آلیشان اوره گی دیر. "کیمسه شاعر کیمی ائلی نی سئومز / شاعرین دونیاسی ائلی دیر ائلی / تأسف لر اولسون حیات چاغیندا / بیلینمز احساسی قانیلماز دیلی".

حامد ماکوئی بیر باشقا منظومه سینده شعر مولکونون شهریارینی سسله ییر. شاعر "شهریارین یاسیندا" شعر سماسی نین پارلاق اولدوزو، آنا یوردونون اعتباری، افتخاریلا دانیشیر، ادب گولزارى نین، شیدا بولبولونو سوراغلا ییر، اونا یالواریر سسینه سس وئرسین. "دی صحبتین هانی دی سازین هانی / باشلا ترانه نی غم قفسینده / قوی خزان قهریله سولان چیچکلر / ائشیت

سین سون نفسینده "شهر یارسیز داغلاردا گۆیره ن چیچکلرین ایپک تئلی نسیمین قوجاغیندا، دیل آچان چاغی کیملره ناز ائده جکلرینی سوروشور. معشوقونون فراقیندا گۆزلری آغلاییر اوره گی کدرلنیر. اونونلا دیز، دیزه اوتوروب دردلشمک ایسته ییر. "یاخین گل اوتوراق غملری سایاق / آچاق تۆکک کۆنوللرده نه لر وار / من قازامایمنان سنده قفس دن / قیشقیراق ایشیت سین قازاماتچیلار".

حامد ماکوئی "بایرام گلیر یوردوموزا نه بایرام" شعرینی حله تورپاقلاریمیزین بیر پارچاسی دوشمانین اشغالیندا اولان گونلرده یازمیشدی. خالقیمیزین آزاد، مستقل و حرّ یاشاماغینی گۆزلری گۆتورمیه نلرین قورغو و حمایه سیله آنا یوردوموزا حمله ائدن جنایتکار صدامین قارشى سیندا وطنین ایگید اوغوللاری سلاح اله آلیب، جوان قوجا هامی سفربر اولوب، الله یین کومگی له دوشمانی مقدس تورپاقلاریمیزدان گئری اوتوتدوران گونلرده، شاعرده اؤز کسگین قلم ایله بو مقدس مبارزه ده اشتراک ائدیردی. شاعر "بایرام گلیر یوردوموزا نه بایرام" شعرینده وطنه بایرام تبریکی گۆنده رمک ایسته ییر، آما بمباردومانلار نتیجه سینده قانلاری یثره تۆکولن انسانلارین اؤلومو، اوره گینی آغریدیر، گۆزوندن دامجی - دامجی آخان قان دفتیرینی یویور، شعرینی پوزور. "ایستیرم وطنه تبریک گۆندرم / آما اوره گیمه چؤهنه ییب دومان / یویور دفتیریمی پوزور شعریمی / گۆزومدن اله نن قطره قطره قان" شاعر، شهید اوغوللاری نین یاسیندا اوتوران آنالارین غم و گۆز یاشلارینا شریک اولور. "هر یانا باخیرام قارا بزه نیب / ایلهامیم بوینونو قویوب چینینه / بیر ساچی آغارمیش آنانی یوخلور / آسلیب یاخمانان یالواریر منه" بیر آیری یثرده شاعر، اوغول قبری اوسته دوران گۆزو آغلار آنا یا خطابا سؤزلرینی دیلی دوندویو قدر بو مصراعلاردا جانلاندیریر. "وره ک قانی لخته لیب گۆزومده / گۆرمورم کاغادا یازدیغیم سۆزی / قوی سلیم گۆزومون قانلی یاشینان / آناجان اوزونه چولقنانان توزی" سونرا شاعر اوزونو آنا وطنه دوغرو توتور، وطن اوغوللاری نین یاس و ماتمینده قارا گئشیه ن وطنین بایرامین تبریک لیر. "باشینا دولانیم ای آنا وطن / سنینده بایرامین مبارک اولسون / اوره ک غملرینی من دئیم یا سن / سنینده بایرامین مبارک اولسون" هاچان کی وطن اوغوللاری آیاغا قالدیب دوشمانی تورپاقلاریمیزدان قوواجاقلارینا اینانان شاعر؛ "مگر سن دگیلین شانلی بایراقین / هامی بایراقلاردان اوجا اسردی / مگر سن دگیلین کسکین قلینجین / حق ایتیرن انسانلاری کسردی" مصراعلارینی دیله گتیریر. بو مصراعلار شاعرین سؤنمز وطن پرورلیگ علاقه سی نین جانلی نمونه سیدیر بورادا خالقیمیزین تاریخ بویو پارلامیش پارلاق سیماسینی گۆروروک. اونون آلولار پوسکوردن و روح جوشدوران حماسه سینی، حرامیلر قارشى سیندا کسکین قلینجینی گۆروروک. "مگر سن دگیلین تهم تن لری / سینه سینده بسله ییب ائده قهرمان / ظفرلر یوردوسان فیکرین آزماسین / مگر سن دگیلین نادری دوغان" حامد ماکوئی، بو سوال جمله لری قالیینده یازیلان مصراعلاردا، خالقینا گووه نن شانلی تاریخینه حؤرمت بسله یین، آنا یوردونو سئون بیر شاعر کیمی چیخیش ائدیر.

حامد ماکوئی "صبریم داشی" پوئماسیندا بو تورپاغی مقدس یوردون هر قاریش، قاریشیندا دین و وطن اوغروندا جانلاریندان گنچن سربازلارا و ناحاق یثره قانلاری تۆکولن دینج اهلایه یاس ساخلایان قارا گئیمیش هموطنلرینی صبر و دوزومه چاغیریر. "حله کی قانلی صحنه لر / حیران ائدیب ائل اوبانی / حله یاسا چولقالایب آریا چایی؛ خان چوبانی / آنالارا قان قوسدورور / حله جوانلارین قانی / حله یثرتیجی جاناوار / قان ایچمه کدن اولمویوب سیر / حله لیک آیی صبریم داشی / سنده صبر، منده صبر". همیشه شاعر و ادبیاتچیلار قارشى سیندا، دنیانی دوشوندوره ن، انسانلارین حیاتیندا اوز وئرن حادثه لر دورور. دنیانین اجتماعی، سیاسی، ادبی و مدنی حیاتیندان تجرید ائدیلمیش مجرد انسان یوخدور و اولادا بیلمز.

شاعر اوزونو خالقی نین بیر ذره سی کیمی بیلمه لیدیر. حامد ماکوئی، بیر حالدا کی انسانلاری ایشیق و قارائلیق آرا وار اولان ابدی و ازلی و وروشمادا دؤیوشه چاغیریر. واختی گکنده ده انسانلاری دؤزوب و صبر ائتمگی ایسته ییر. "قارا گئییب باشدان باشا / توپراقیمیز داشلاریمیز / حله نیسان یاغیشی تک / گؤزدن آخیر یاشلاریمیز / حله بو کولوب بئلمیز / آغارپیدی ساشلاریمیز / حله قارائلیق چؤکمه ییب / دومان قالخب کولک اسیر / حله لیک آیی صبریم داشی / سنده صبر منده صبر" شاعر بیر طرفدن، یارالی بالالاری نین قانینا ساچلاری بویانان آنالاری، گوزو اؤنونه جانلادیریب کدرله نیر، او بیر طرفدن نظامی پالتارلارینی نوجوان اوغوللاری نین اگنلرینه گنڈیریب کونوللو اولاراق جبهه یه گؤنده ره ن آنالاری گؤروب ظفرین یاخین اولدوغونا اینانان شاعر فرحلییر. "حله یارالانیب دوشور / بالا آنانین یانینا / حله آنا ساچلارین / بویور بالانین قانینا / جانیم قوربان آنالارین / او آغاران ساچلارینا / دوغورداندا بو ایثاری / انسان گؤرور فرحلییر / حله لیک آیی صبریم داشی / سنده صبر منده صبر" و یا "اوزمان کی ایگیت لرین / سسی دوشور داغدان داغا / یوروش ائدر عسگریمیز / هاوادان اود یاغا یاغا / دوشمان بیر قورخاخ تولکی تک / گیرر بو جاقدان بو جاغا / توپراق باسان یاغی لارا / توپراقیمیز اولار قییر / حله لیک آیی صبریم داشی / سنده صبر منده صبر" مصراعلارینی قلمه آلییر.

حامد ماکوئی "ماکو داغلاری" شعرینده ماکونون داغ، داشلاریندان، تاریخیندن دانیشیر. شهرین شمالیندا اولان اوجا قایالارین گنڈیکجه آچیلیب شهرین اوستونه کولگه سالماسینی و بونولادا، گون اورتا اذانی نادک شهرین بیر بؤیوک بؤلومونه گونشین ده یمه مه سینی شاعر بو گؤزه ل مصراعلاردا قلمه آلییدیر. "عؤمور گنچیردیب بو کولوب بئلی / قار قونوب باشینا آغاریب تئلی / اگیلب، کؤلگه سین آچیب ائللره / قوربور قارشى دا یاشایان ائلی / آنا قهرمانلی ماکو داغلاری / ایگید قهرمانلی ماکو داغلاری". الده اولان تاریخی سندلر و داش یازمالار ماکونون ۲۷ یوز ایل بوندان اول پارلاق او یغارلیقا (تمدن) مالک اولدوغونو گؤستریر؛ اورارتورلاردان قالما داش یازمالاری و سمبلار بو ادعانی ثبوت ائدیر. شاعر تاریخی و اراقلا ییر، اوندان اوز وئره ن حادثه لری گؤز اؤنونه جانلاندیریر. "بیلمه ک اولماز عؤموروندن یاشیندان / دورنا قالخب گنچمز یاشیندان / عظمتلی حادثه لر اوخونور / قیاسیندان دره سیندن داشیندان / سینه سی داستانی ماکو داغلاری / ایگید قهرمانلی ماکو داغلاری" ماکونون نظامی باخیمدان استراتژیک اهمیتی واردیر. عثمان اوغوللاری نین سلطانی دوردونجو مُراد ماکو قلاسینی اله گنچیرمک اوچون بؤیوک سردارلاریندان قره مصطفی پاشانی وظیفه لندیردی. صفویه دؤورونده ماکو قلاسی ایران اوچون داها آرتیق اهمیته مالک ایدی. ماکونون قره عینی ماحالی نین یاخینلیغیندان یئرلشن چالديران چؤلوی منیرله شهیدین یاتدیغی مقدس تورپاقلاردیر. "ایکی مین بئش یوز ایل مرزده دوران / یاغی دوشمنلرله معرکه قوران / جان کیمی وطنی باسیب باغرینا / ذیروه سینه ظفر بایراغی ووران / قانلی چالديرانلی ماکو داغلاری / ایگید قهرمانلی ماکو داغلاری".

ایلین ان اوزون گنجه سی اولان چیلله گنجه سینده ائل آراسیندا بئله بیر عادت وار؛ قوهوم قارداش بیر ائوه یغیشار، عایله نین آغ ساقلی، آغ بیرچگی و یا گؤزه ل ناغیل تعریفلیه نی، قهرمان ائلریمیزین، اولو بابالاریمیزین قهرمان و ایگید لیگینه دئیلن ناغیللاردان دئییه رلر، اصلی دن، کرم دن، کوراوغلودان، نیگاردان، قاچاق نبی دن، هجردن، شاه صنم دن دانیشارلار و بئله لیکده بو اوزون گنجه قورتولار، شافاق آتار و سحر ایشیقلا نار. چیلله لرین بیرسینده شاعرین اوشاقلاری آتالاریندان گنچمیشده ن اولان ناغیللاردان، دب، عادتلردن، بایراملارین نئجه قورولماسیندان دانیشماغی ایسته ییرلر، شاعرده خیال ئیلکینی آچیب خاطره لر دنیزینده سفره چیخار. یادداشیندا، سینه سینده ساخلادیغی آنیلاری جانلاندیریب دیله گتیره ر، غملی سینه دفتیرینی آچیب گنچن گونلری یادا سالار. اوجاقایالار دیاری نین قوجامان سؤز استادی شعر دفتیرینی اینه آلیب

نوروزون دب و عادتلرینی ییغجام سؤز قالینده یازماغا باشلار. "بایرام خاطره سی" منظومه سینده حامد ماکوئی نوروز بایرامی نین دب عادتلرینی منظوم اولاراق آنلادیر. گنچن بایراملاردان حسرتله سؤز آچان شاعر سانکی چوخ اسکی زامانلاردان بیر ناغیل تعریفله مه یه باشلاییر: "بیر زامان واریدی بایرام اولاندا / اوبالار گولردی ائللر گولردی / وعده یئلی داغی داشی گزنده / چیچکلر اویناردی گوللر گولردی" اسکی دبلرین آرادان گنتمک ده اولدوغونو دویمان شاعر آجی کدر و حسرتله اونلاردان یاد ائدیر. ملی عادت و عنعنه لرین اییب باتماقدا اولدوغونو گوسترمک اوچون شاعر جمله لرینی گنچمیش زامان فعلی یله قورتاییر. سانکی او بایراملاردان ایبلر اؤتوب گنچیب. حامد ماکوئی نین "بایرام خاطره سی" منظومه سی نین بعضی قوللارینی اختصارین نثر اولاراق بوردا گتیریرییک. حله بایراما بیر آی قالان هامی بایرام تداریکینده اولارلار. دام، دووارا ال چکیب ائو توکرلر. خالچا، کلیم لری تر تمیز یویارلار. آخیر چرشنه یه بیر نئجه گون قالانا راستلایان جمعه آخشامیندا اولو بایرامی ائدرلر، گنچن ایل بو دونیادان کؤچن عزیزلرین روحلاری یئر اؤزونه گلیب، قاپی، پنجره دن، باجادان ائوین ایچینه بویلائیپ، عایله نین دانیشدیقلارینا قولاق آسدیقلارینا اینانارلار. "صباح یوخ بیرری گون اولو خیریدی / گنده ک بیزده گندلری یاد ائده ک / فاتحه اوخویاق حالوا پایلیاق / بلکه سینان اورکلری شاد ائده ک". اولو بایرامینا بیر گون قالان، ائوین گلینی، قیزی، آنایلا برابر خمیر سوفره سینی سالیب اون تایینی سوکوب اون چیخاردارلار اوماج دوزلدیب، اوماجی سررلر، قورودوقدان سونرا دوشاب و یاغ علاوه ائدیپ حالوانی گنجه چاغی چالارلار. سحر ایشیقلامامیش، چالینان حالوا قاپی، قونشویا پایلانماق اوچون بوشقابلارا چکیلر. "قاینانا قالخاردی سحر اذانی / دستماز آلاردی ناماز قیلاردی / الی دستمازلی دلی دوعالی / قوللارین چیرمایب حالوا چالاردی / حالوا پایلاناردی احسان اولاردی / گوروم الله قبول ائتسین احسانی / آغ بیرچکلر گنیدب قبر اوستونه / پول وئردی اوخوداردی قرآنی" اولو خیرینی ساویدغان سونرا آخیر چرشنه گلیب چاتار، چرشنه ده هامی بازارا چیخیر، آتالار، بخت ائوینه گونده ردیکلری قیزلارینا چرشنه لیک آلیب گونده ره لر. "بوللناردی قیزین چرشنه لیگی / قیز دوعا ایله ردی آتا آنایا / چرشنه لیک هر نه اولسا آچاردی / گورسه دردی بالدیزا قاینانایا" چرشنه گونو، گون باتان چاغیندا اوشاقلار تزه کدن، کرمه دن دام اوستونه چیخاردیب اود وورارلار. قیزلار ایسه بیر خلوت و ساکت گوشه ده اود یاندیریپ آتالاریندان گیزلینجه اودون اوستوندن اوپانیب دیل دوداق آراسیندا "آتیل باتیل چرشنه بختیم آچیل چرشنه" دئیهرلر. شام دان سونرا اوشاقلار یاشیدلاریلا شال ساللاما قاندا گندلر شال سالانلارین شالینی بوش قایتارمازلار. اوره کلری دؤیونولو دیلیری دوعالی گلین لر، قیزلار، اللرینده بیر دسته کلیدله گیزلینجه گلیب قاپی، قونشویا قولاق آسارلار، قوللارینی قاپا داییب گورسونلر قونشو نه دانیشیر. آنا ائو اهلینه تاپشیرار یاخشی سؤز دانیشسینلار، خئیر سؤیله سینلر. قونشودا شادلیق اولوب خئیر سؤیله نسه گلین لر، قیزلار، او ائوین قاپی سینی آچیب اللرینده کی سویو چراغ سمتینه دوغرو سپه لرلر. چرشنه سحری قیزلار، گلینلر دان یئر سوکولن واختی بولاغا گنیدب سو اوستوندن آتیلارلار، کوزه سیندیرارلار. "گلین یاواشجا قیزا دئیهردی / بسدی شافاق آتیب داها یاتمیاق / دور آرا خلوت کن گنده ک بولاغا / سو اوستونن آتیلاق کوزه سیندیراق" بایرام آخشامیندا آداخلی قیزلارا بگ ائویندن بایراملیق گونده ره لر. "آنا آلیر قویور یئر خونچانی / قوربان اولوم سیزه بو نه زحمت دی / سیزین وارلیقی نیز سعادت نیز / والله بیزه بؤیوک بیر سعادت دی" تحویل یاخینلاشدیقدا سوفره آچارلار، سبزه، سوماخ، سوجوخ، سمنی، سوسن، سونبول و بویاقلی یومورتالارلا سوفره نی بزه لرلر. خیردا اوشاقلار کوهنه لری چیخاردیب تزه پالتارلار گئیرلر، آتا اوشاقلارینا بایراملیق اوچون قرآنین اورتاسینا بیر نئجه دسته کاغذ پول قویار. "بیرده بیر شمایل اوزونده نقاب / قویولوب سوفره ده یوخاری باشا / تزه ایل آچلیب بالیق دؤنده / گؤزلری قابقجا اونا ساتاشا" ایل تحویل اولاندا تحویل دوغاسینی اوخویارلار تحویل دوغانی اوخویاندا اوره کلری معنویت چولقاییار، هامی سئوینه ر.

اوشاقلار، آتانی، آنانی ال لرین اؤپوب اونلارا تبریک دئیے رلر. "آتاجان بایرامین مبارک اولسون یوز ایل بئله بایراملاردان گۆره سن" سونرا آنایا دوغرو قاچارلار "آناجان آنا بایرامین مبارک اولسون". "بیزه ایللر بویو امه ک وئریب سن / امه گینی اونوتماریق هئچ زامان / بیزی بؤیودونجه ساچین آغاریب / جانیمیز آغاران ساچینا قوربان" سونرا آنا آنالار، بالالارینی باغیرلارینا باسیب اؤپه رلر اونلارا سعادت خوش گونو آرزولایارلار. قیرمیزی بویالی یومورتالاری چاقیشدیریب سویارلار. ائوین بؤیوگو هامییا اوشاقدان بؤیوگه بایراملیق وئرر. سونرا قاپی قونشو گۆروشونه گئدیپ بایراملارین تبریک لرلر. "سورا باشلاردی بایرام گۆروشو / کیشی آرواد دسته دسته گزردی / آل یاشیل چارشاولار آل یاشیل دونلار / باهار چیچگی تک شهری بزردی". "نوروز بایرامیدی ایل دؤنومودو / بایرام دی کؤنولر گرک شاد اولسون / دولاناردی قاپی، قاپی ائوبه ائو / فرق ایله مز قوهوم اولسون یاد اولسون" بایرامدا هامی گیلای گودوزلری، کین، کدورتلری اوره کلردن سیلیپ آتارلار. کؤنوللری غم، کدردن آریتتایارلار. هر یانی، سیرقا گولو، سوسن و سونبول عطری آلا. بیر بیرینه توش گلنلر قول بویون اولوب بایراملارلار. بیر بیرلرینه سلامت لیگ و سعادت آرزولایارلار. گۆروشلی ساودیقان سونرا، سیزده یین نجه گئچیریلمه سی بارده سینده مصلحت له شرلر. "بالام بودو سیزده گلدی یه تیشدی / هارا گئتمه لی ییک / ایندی دن سورساتی سالین حسابا / گۆره ک نه آلمالی نه وئرمه لی ییک" سیزده گونو شافاق آتامیش هامی یوخودان دوروب لازم اولان شئی لری بیر یئره یغارلار. صبح نمازیندان سونرا جوان، قوجا، گلین قیز هامی دسته، دسته سورساتی گؤتوروب چؤله چیخارلار تارین، قوالین سسی چؤلو، کؤشنی بورویه ر. هر طرفدن چالیب اوخوماق سسی دویولار. سیزدهی ساویب آخشام اولدوقدا، قارانیق دوشمه میش چول پالازی ییغیب کئف لر ساز کونلر شاد، تزه ایلی موفقیته باشا وورماق امیدله ائولره دوغرو یولا دوشورلر. نوروز بایرامی نین دب و عادتلریندن داها آرتیق بیلیمک ایسته بیر سینیزسه حامد ماکوئی نین ماهر فیرچاسیلا ایشلنمیش، رنگارنگ تصویرلرله دولو اولان "بایرام خاطره سی" تابلوسونا مراجعت ائدین. انسانلارین بیر بیرلرینه محبت، باغلیلیقی و حؤرمتی شاعرین یارادیجیلیقیندا اوستون یئر توتور شاعر حاجی نوروزون دیلیندن بو گۆزه ل مصراعلاری یازیدیر. "گلین، گلین بالالاریم امیدلریم / بایرامیز مبارک اولسون انشالله / سیزی ده گؤردوم ایشیقلاندی گؤزلریم / سیز منیم گۆزومون نوروسوز والله". "منیم یاخشی بالالاریم گلیب لر / دایبو، قاغ آیاقا دقیقی، چای گتی / بیرده یاواش گۆلمه ک اوچون دئیے ردی / قوناقلارین سایب قندی سایب گتی" بو مجموعه ده وئرلن دب و عادتلرین شعره سالیمناسیندا ایشه آپاریلان موسیقی استقامتی و آهنگ اوغونلوغو، شاعرین موسیقیله یاخیندان تانیس اولدوغونو گؤستریر. "من اوزوم ده آزدان چوخدان بیلردیم / مغاماتین ایری سینی دوزونو / محبت تک بسله میشدیم سینه مده / شاعرلرین قوشماسینی سؤزونو". "موسیقی دن آنجاق باشیم چیخاردی / کامانینان قارمونینان سازینان / یاخشی اوخویاردیم یاخشی چالاردیم / سه گاهیندان، شوروندان شهنازینان".

هابئله حامد ماکوئی نین، یارادیجیلیقی نین، خلق دیل خزینه سیله قیریلماز باغلیلیقی واردیر. بو مدعا اوچون آشاقیداکی بند چوخ گۆزه ل بیر نمونه سایلابیلر. "دئمه بئش بارماقین بئشی بیر اولماز / پیسی ده وار یاخشی سی دا صنم جان / نه جور اولسا اولماماقدان یاخشی دیر / قوی اولسون اولادین پیسی نه قوربان"... "بایرام خاطره سی" منظومه سی نین بیر آیری یئرینده شاعر اوخوجوسوندان رخصت ایسته بیر، بیر کیشی دن دانیسین ائله بیر کیشی دن کی اونون کیمیلرین حکایه سینی داها چوخ ناغیللاردا اوخویوب ائشیت میشیک. آما شاعرین باره سینده دانیشدیقی کیشی، ناغیللارین یارادیجیلاری طرفیندن یارادیلان قهرمانلاردان دگیل، شاعرین یاخیندان تانیس اولدوغو، گوردوگو کیمسه دیر. اونون حکایه سینی نثر اولاراق وئریرییک. "قاب قارانیق بیر گئجه دیر، گۆز گۆزو گؤرمور. قیشین اوغلان چاغیدیر کولک اسیر، قار دیزدن آشیر، ساختا بیچاق کیمی

انسانی کسیر... قوجا بیر کیشی دالیندا بیر تای اوونلا آغیرلیغینی چلیکه سالیب یه نیش یوققوشلو کوچه لری تاپدانا تاپدانا یوخاری چیخیر. کوچه لرائله بوز باغلابیب کی سانکی شوشه دیر. قوجانین قیچی زوور یخیلیر گاهدان سیزیلدا بیر، گاهدان گولور. اسن کولگک گۆز باشینی دونداریب، کولگین قاوزادیقی قارلار آغارمیش ساچلارینی داهادا آغاردیددی. گۆز، قاشی قار آلتیندا گیزلنوب. سواغی توکولموش بیر اوچوروق ائوه یتیشیر. کومانین حالی ائشیکدن بلیدیر، نوودانی دوشوب قاپی، پنجره سی سینپ، قمیشلری ساللابیب، دامی اوچماق حالیندادیر. بیر ایکی یومروق قاپیا چالیر ائله کی ایستر قاپی آپیلسین، تایی گورسه دیب اؤزو قایدیر، گۆزدن ایتیر. یتیم اوشاقلارین، یوخسول عایله لرین روزی سینی قاپلارینا گتیرن بو خیرخواه انسانین کیم اولدوغونو کیمسه بیلیمیر. ایللر گلیب گنچیر دؤوران دولانیر، بیر گون اولور همیشه لیک کیمسه سیز قیزلارین گون چؤره گینه محتاج عایله لرین گۆزلری یولدا قولاقلاری قاپیدا قالیر. قاپیلارینی دؤگن اولمور. حاجی اسکندری اؤلوموندن سونرا تانیرلار. شاعر "بیرام خاطره سی" نی بو بندله قورتاریر "گۆزه ل زامانیدی گنچن روزگار / یوخسولویدوق آما اوره ک شادیدی / غم سیز دولانیردیق غم سیز یاشیردیق / زندگانلیق آغزیمیزدا دادیدی" بو مصراعلار، ساده جه شاعرانه دوغولارلا، صیرف بیر گۆزه ل اپلوق (قورتاریش) اورتایا چیخسین دئییه یازیلمامیش. ربادان ایراق ساده یاشایان انسانلارین سئوینجله دولو اولان یاشاییشیندان حامد ماکوئی نین استادلیقلا جیزدیغی تابلو دور.

حامد ماکوئی "قلیشلانمیش خاطره سی" بوئماسیندا بیر آیری یئردن بیر آیری مراسم دن دانیشیر. گنچمیشدن بیر آیری خاطره تعریفلییر. قلیشلانمیش، ماکونون گون باتانیندا یئرلشن دره نین آدی دیر یئرلی اهلی نین اینامینا گۆره حضرت علی (ع) دوشمنلری نین آردیجا اورایا گلیب بیر داشی قلینچلا ایکی یه بولموشدور. گویا او حضرتین آیاقی نین ایزی او داشدا قالیب. هر ایل ماکو اهالیسی زیارت آدینا بو اوجاقا گنذیر میشلر. اؤلمز سهندین دئدیگی کیمی؛ "حله ده حله ده بیزیم یئرلرده / ساده انسانلارین آندی چراقدیر / خلقین آراسیندا، کنده شهرده / مقدس یئرلرین آدی اوجاقدیر" زیارت گونو مهر آی نین اون آلتیسی دئمه لی مهرگان جشنینه راستلادیغینا گۆره خالق اسلامی دگرلره ضد گلمه سین دئییه بو مراسیمه یئنی دون گنذیر میشلر. هر نه ایسه اساس مقصدیمیزدن اوزاق دوشمه بیک. شاعر نچه ایل بوندان اول زیارته گندن گونلری یادا سالیب حسرتله او گونلردن یاد ائدیر. "دوراردیلار زیارت سلامینا / سلام وئریلدی علی نامینا / کسیلردی مولا احترامینا / نیازی قوربانلی قلیشلانمیشین" آما ایندی اوجاق ایتیب باتیب، ایزی قالمایدیر. بولبول کؤچوب بايقوش اوخور یئرینده، شاعر آجی حسرتله قلیشلانمیشدان یاد ائدیر. "حسرتله باخیرام دره یه دوزه / بیر کیمسه تاپیلماز ساتاشا گۆزه / ایندی من اوجاقدان نه یازیم سیزه / ایتیدیر نشانی قلیشلانمیشین".

حامد ماکوئی عینی زاماندا گۆزه لیک و طبیعت شاعری دیر. اوجاقایالارین اتگینده، یام یاشیل طبیعتین قوینوندا بو یا باشا چاتان شاعر؛ آنا یوردونو قاریش قاریش گزب اونون گۆزه لیکلرینی کاغاذ اوزه رینه کؤچوروبدور. "گوزلو خاطره سی" منظومه سینده شاعر؛ طبیعتین فسونکار قلمی نین چکدیگی گوزلو دره سینده کی گۆزه لیکلری بو مصراعلاردا جانلاندیریر. "ترلان قایالاردا قاناد آچاندا / دورنا قالخیب بولودلاردان کئچنده / سفردن یه تیشن گؤیر چینلرین / دوشوب سرین بولاغیندان ایچنده / کاشجا منده بیر قوش اولوب گلیدیم / کولگه نده اوتوروب بیر دینجه لیدیم". یوخاریدا آدلارینی چکدیمیز شعرلردن علاوه خاطره لر مجموعه سینده بیر نچه آیری شعره ده یئر وئریمیشدیر. هابئله کتیب سونوندا مرحوم سید و خشوری نین سه چیلیمیش شعرلری او مرحومون وصیتینه گۆره چاپ ائدیلیمیشدیر و مجموعه ده یازیلان یئرلر و شخصیت لرین باره سینده ده بیر پارا معلومات وئریمیش. بؤیوک شاعریمیز استاد حامد ماکوئی - یه اوزون عؤمور، یئنی نایلر آرزوسویلا خاطره لر

کتابینداکی سفریمیزه سون قویوروق.

یازی حاققیندا ایستک و گؤروش لری نیزی بیزیمله پایلاشین.

info@shafizadeh.net & shafizadeh_f@yahoo.com

- یازی نین عنوانی: خاطره لر دفترینی وراقلارکن ...
- یازان: صمد شفیع زاده
- مهد آزادی روزنامه سی ۱۳۷۵ اردیبهشت آی